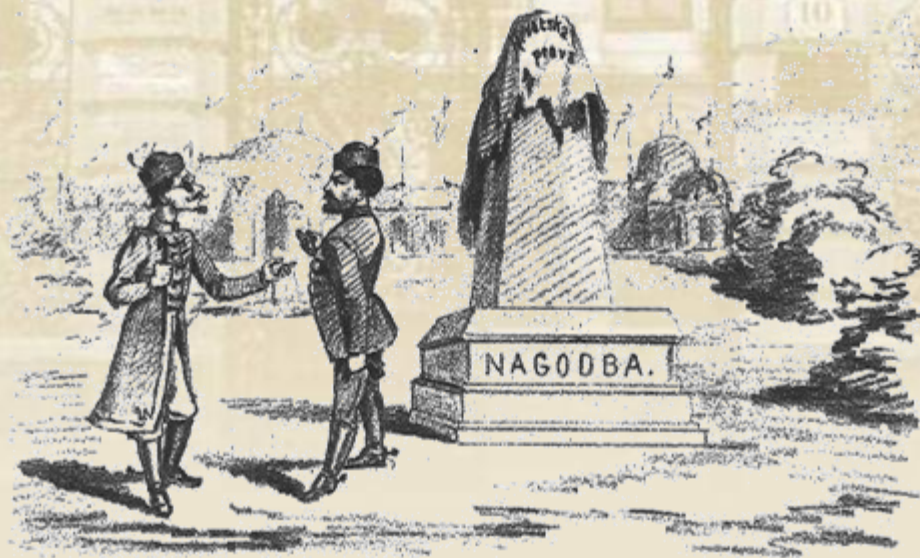

Hrvatsko-ugarska nagodba i nagodbeni sustav u karikaturama pravaškog lista *Bič* (1883.-1885.)

*Zvekan- humorističko-
satirički list-1867.-
početak pravaške
političke promidžbe
putem novinstva*

ZVEKAN

Cijena mu je za
domaće na godinu 4 for. na
poš godinu 2
for., te svaki-
gde na godinu
4 h. 40 novč.,
na poš godinu
2 li. 20 novč.

Istakni i 15.
svakoga mje-
saca. Uredni-
stvo i odgovor-
ništvo Zvekan-
na je u Jur-
jevačkoj ulici
kuće broj 183,
odje se prima-
u predlozaka,
i rukopisi.

HUMORISTIČKO - SATIRIČKI LIST.

God. I.
U Zagrebu 1. ožujka 1867.
Broj 4.

LJUBAV.

Moja ljubav, djeco, paše
Sve što znamem da je naše;
Ja vam ljubim um otvoran,
Duh sokolji, snažan, tvoran,
Našu pjesmu i riječ našu,
Rujnog naseg vinca čašu,
Ljubim šalu i veselje
I na stolu mastno zelje,
Ljubim surke i kalpake,
Naše bore i barjake.

Ljubim sjedit na svom pragu
Pak kesiti zube vragu,
Ljubim ostat svoj do konca
I pse tjerat od svog lonca;
Ljubim spomen slavnih glavah
I svetinju našeg prava,
Ljubim one, koji neće
U tuđe ga trpat vreće,
Što nit puste, niti dadu
Da njim čose maesti bradu!

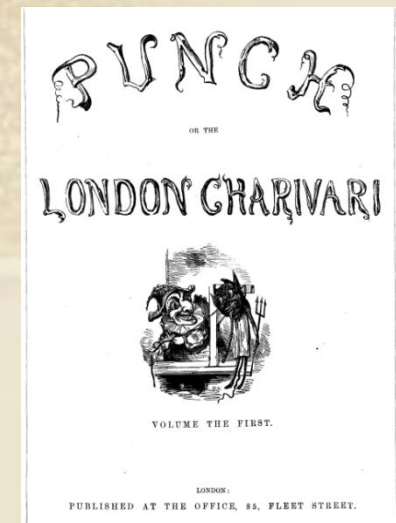
Al neljubim djecu tmine
Ni na licu krinke fine,
Ni te, što se izrodilo
U dvoživcu i žilimile, —
Ja neljubim u Hrvatá,
Da se čeljad novcem hvata,
Da se samo na zvek pará
U nas više i piskara,
Da se maže, laže, hini,
Jedno misli, drugo čini.

Ja neljubim mešetare,
S našim pravom što pazare,
Što na cielog svijeta ruglo
Sami meću nos u pruglo;
Ja neljubim za sve vrijeme
Primat na se tuđe breme,
Ja neljubim guje gladit,
Nit od krevca kuće gradit,
Ni najkašniji bit na gosti,
Za neglodat gole kosti.

Zvekan.

Humorističko-satirički časopisi u Europi (19. st.)

- Humorističko-satirični časopisi → publicistički proizvod 19. st. → procvat karikature
- oko 1830. niz humorističko-satiričkih listova u europskim metropolama - međusobno usporedivi → najpoznatiji u Parizu:
 - -*La Caricature* (1830.-1835.) - prvi političko-satirički časopis u modernom smislu
 - -*Le Charivari* (1832.-1937.) – potiskivanje političke karikature
- → slični listovi: Rim, London, München, Beč, Budimpešta, Prag itd. → vanjskim izgledom oponašaju slavne prethodnike
- -Engleski *Punch* (1841.-1992.; 1996.-2002.) – podnaslov: *The London Charivari*

- Od sredine 1840-ih , naročito od 1848. pojava brojnih novih humor.-satiričkih listova u Njemačkoj → početak zlatnog doba njemačke karikature
- **München- Fliegende Blätter** (1845.-1944.), *Miau*, *Die Bremse*, *Berlin-Kladderadatsch* (1848.-1944), *Ulk*, *Bock-Zeitung*, *Lustige Blätter*, *Deutscher Michel*, *Das Kleine Witzblatt*, *Satyr* itd.

- Austrija-Beč-preožujsko razdoblje-bezopasni humorističko- satirički listovi
- 1848.-ukidanje cenzure→niz šaljivih listova
 - nakon 1848.-prestanak izlaženja ili radikalna sadržajna promjena
 - nakon sloma neoapsolutizma-većina zadržala površno-šaljivi ton
- Figaro* (1857.-1919)
Kikeriki (1861.-1933)
1862. novi Zakon o tisku→proširena sloboda tiska→ u Beču izlazi 11 hum.-satir. listova
- unapređenje tiskarskog postupka
- Floch* (1869.-1919.)

Figaro, *Kikeriki*, *Floch* – vrhunac žanra

- Ugarska/Budimpešta-1. humororističko - satirički list 1848. *Charivari-Dongó* -uzlet žanra- Az *Üstökös* (1858.-1919.); ideje stranke Lijevo centra
- mađarski humorističko-satir. listovi vezani uz političke stranke (režimski i oporbeni)
- Börsszem Jankó* (1868.-1938.)-režimski
- Bolond Istók* (1878.-1918.); podržava oporbenu Stranku nezavisnosti
- izgledom, karitutama i tekstovima slijede zapadne uzore, prvenstveno njemačke listove *Fliegende Blätter* i *Kladderadatsch*
- kvalitetne karikature (mađarski i strani karikaturisti)

Pravaški humorističko-satirički listovi 1880-ih

Od poč. 1880-ih Stranka prava prerasta u hrvatski nacionalni pokret→organizirana promidžba putem tiska: politička glasila; književni listovi; humorističko-satirički listovi:

Vragoljan (Bakar, 1.7.1881.-10.7.1886.), *Bič* (Zagreb, 1.11.1883.-2.6.1885.), *Tries* (Zagreb, 8.11.1885.-25.5.1886), *Novi Bič* (Zagreb, ?.1885- ?.1887.), *Osa* (Zagreb, 1.7.1887.-15.3.1888.), *Štipavac* (Zagreb, 6.5.1888.-tri broja), *Ćuk* (Zagreb, 1.9.1888.-četiri broja)

-humorističko-satirički listovi -pogodan oblik za izražavanje kritičkih sudova
→specifičnost pravaškog novinstva
→ težište na političkim prilikama i odnosima te istaknutim ličnostima iz političkog života

BIČ

List za šalu i satiru

Bič, List za šalu i satiru, dva puta mjesečno od 1. studenog 1883. do 2. lipnja 1885.

Vlasnik i izdavač : Gavro Grünhut; odgovorni urednik od 1. siječnja 1885. Višimir Zima

Autori ilustracija i karikatura: Ferdo Quiquerez- prvi školovani likovni umjetnik u Hrvatskoj koji je izrađivao karikature za tisak; Ostali autori karikatura su nepoznati

Objavljeno 39 brojeva

- -52 karikature (u tri broja nisu objavljene)-
- - ukupno zaplijenjeno 19 karikatura (11 u 1885.god.- 58%)
- -1. zaplijenjena karikatura – *Bič* br. 4./15. veljače 1884 .→ § 65.k.z., i §.2.zak.čl.XIV od god. 1870. (ukupno 11 karikatura zaplijenjeno pozivanjem na ovaj članak); ostale:→čl. 300. i 312. k.z.

Broj 1.

Tečaj I.

List za šalu i satiru

Predplata iznasa do konca godine for. 1.-
izvan monarkije = 1.50

Rukopisi šalju se: Uredništvu „Biča“
izdavača u Grunhuta, Zagreb, Jelačićev trg 37.4
Redakcija se ne uzima: Pisma nedolazna broje 30 od
redakcije se ne vraćaju. Pisma popunjavaju popuštinu.

OGLASE
prima uprava „Biča“, a plaća se 8 novč. po Petit
retku i 30 mt. carske pristojbe za svako uvrštenje.
Veći oglasi dobivaju popuštinu.

U Zagrebu 1. studena 1883.

POZDRAV

Pozdravim vam nenadano
Kano grom iz vedra neba,
Ali znadem pouzdanu,
Da me već odavno treba;
Jer gdje ima podlih ljudi,
Velikana i slabića,
I gdje blaga riječ ne prudi:
Ondje treba baš i „Biča“.

Spletan sam od prave žice
Hrvatske nam lanovine,
Pak ću šibat nemilice
Sve izrode otačbine:
Politike bez poštenja,
Birokrate bez značaja,
Mešetare bez smilenja
I bez ljudskog osjećanja.

I plamiće zlosretnike
Rodu svomu oduđjene,
I lihvaru bezdušnike,
I špijune nepoštene.
Jelte, sve su ovo sami
Fini ljudi, krasni svati,
Nu ja ću ih, poštenja mi,
Bez milosti prošibati.

Al nemojte plašiti me se,
Jer ja znadem biti i bolji;
Ta lav kadkad s grivom strese,
Pa se mah udobrovolji;
Lav se ne će mišu malom
Svojom snagom osvećivat,
Pak ću i ja samo šalom
U slabije zadirkivat.

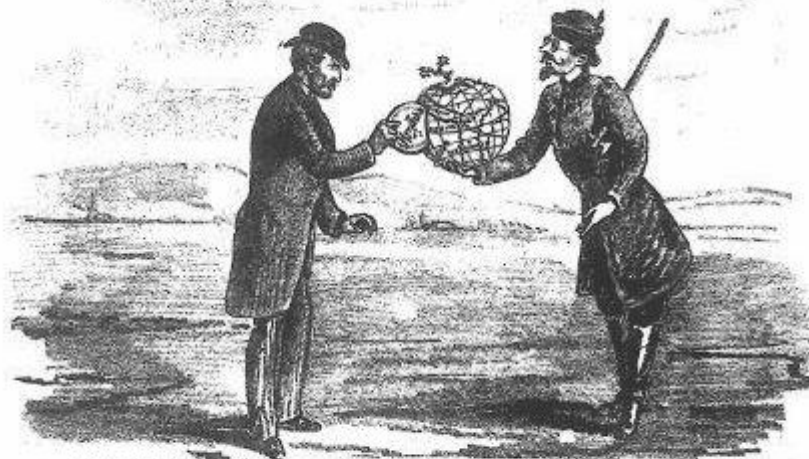
Ja sam prijau ljutog boja,
Al i pravog, zdravog smieha,
Pak ću rado, braćo moja,
Oprostiti vam mnogo grieha:
Samo dajte te forinte
Il papira ili srebra,
Jer, tako mi stare flinte,
Bit će uz nos i uz rebra!

Kočijaš: Što je to k vragu? Konji se ne dadu napred makar ih kako lemao.

Neodvisni: Čekajte, ljudi božji, da vam malo utremo put! Ta mi evo pilimo, gladimo i rubimo po tom panju da ga se konji toliko ne plaše!

Prorok s brda: Čemu mučite konje i sebe! Hajde da iskorenimo, maknemo ili spalimo taj panj, pa će onda konji veselo napred, pa makar i Cigane vozili!

Dar k novoj godini.

Bič, broj 1, 1. siječnja 1885.

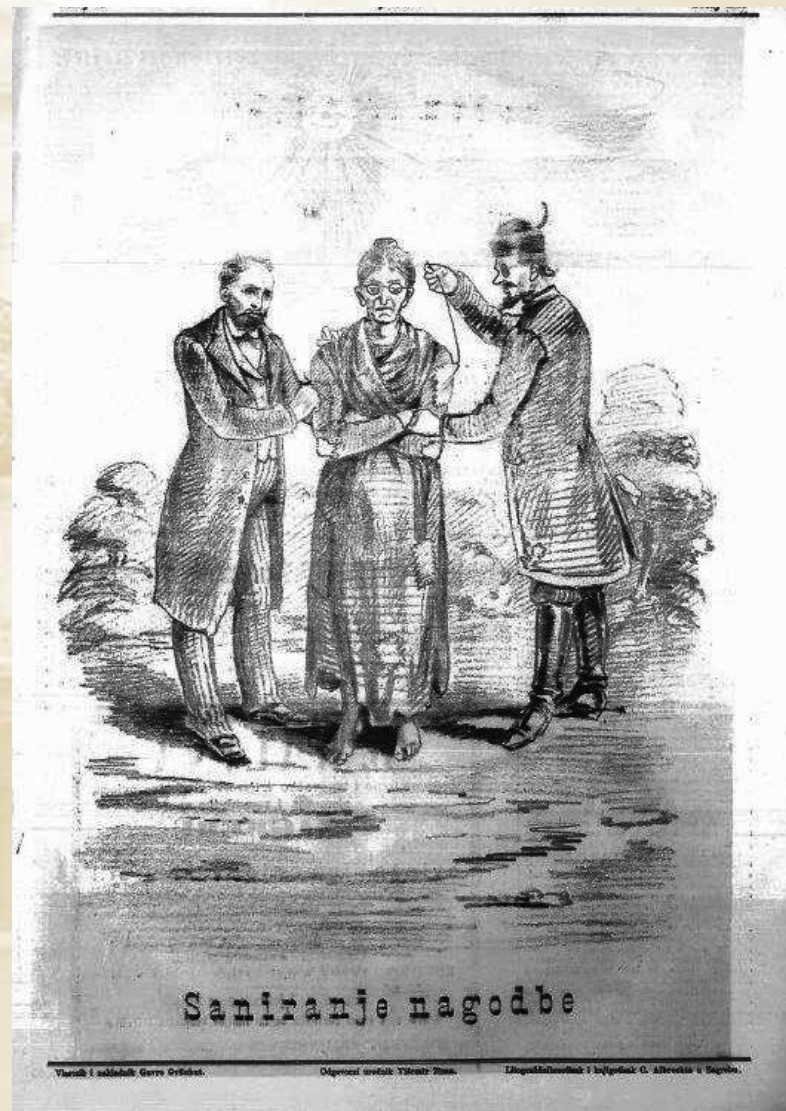

Vuk i orao navališe na janje

Bič, broj 4, 15. veljače 1885.

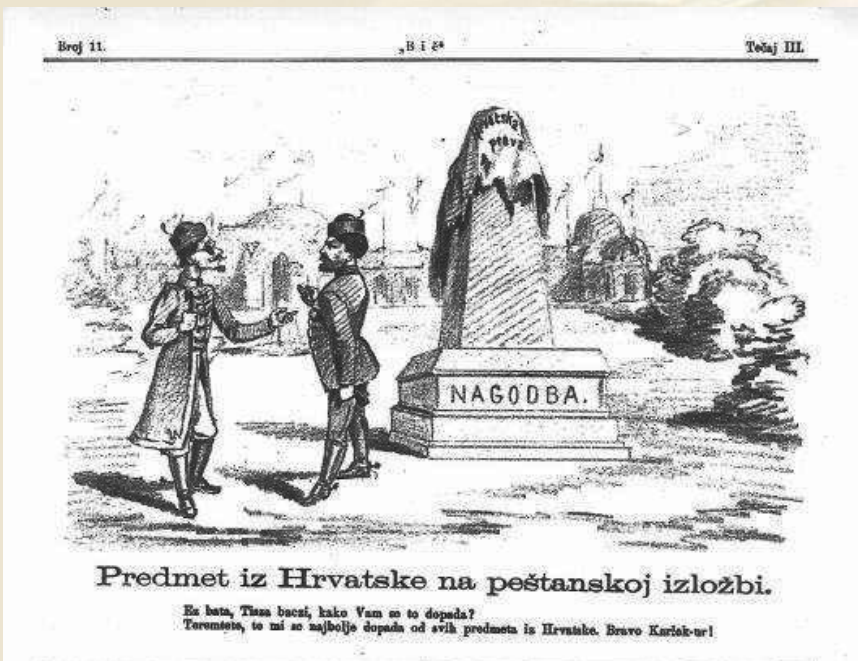

Bič, broj 2, 15. siječnja 1885.

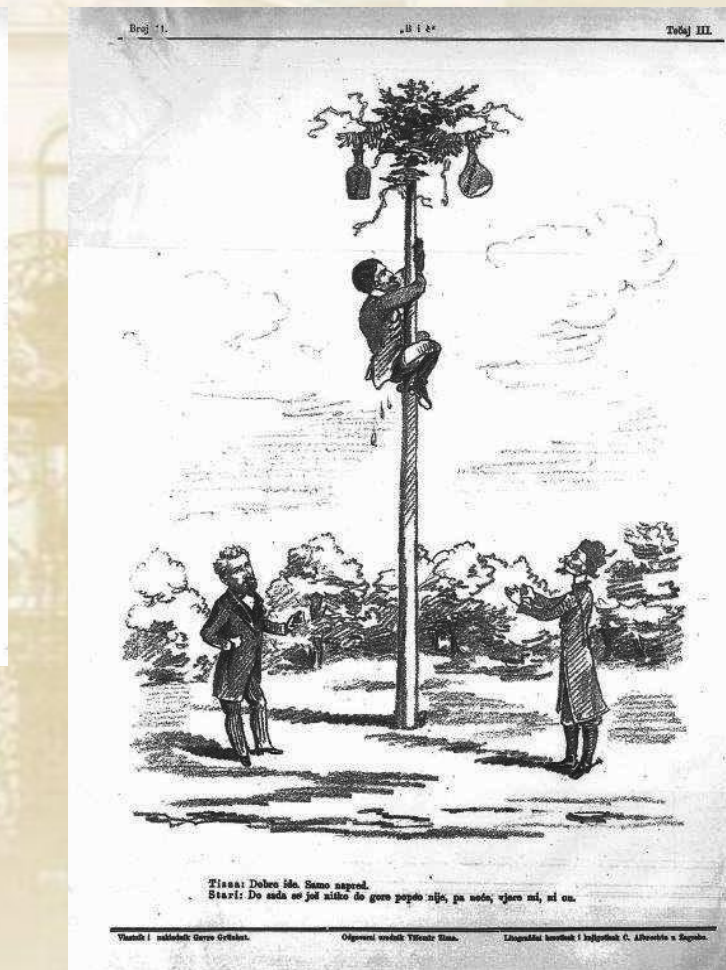

Bič, broj 6, 15. ožujka 1885.

Bič, broj 11, 2. lipnja 1885. (posljednji broj)

Ez bata, Tisza baczi kako Vam se to dopada?
Teremtete, to mi se najbolje dopada od svih
predmeta iz Hrvatske. Bravo Karlek – ur!

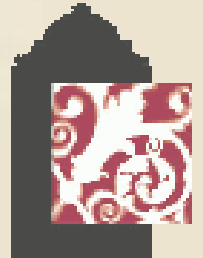
Tisza: Dobro ide. Samo napred.
Stari: Do sada se još nitko do gore popeo nije, pa neće, vjere mi, ni on.

HRZZ

Croatian Science
Foundation

Hrvatski institut za povijest

Projekt:

Europski korijeni moderne Hrvatske: transfer ideja na
političkom i kulturnom polju u 18. i 19. stoljeću

IP-2018-01-2539

HVALA NA PAŽNJI